

KRIMINALISTIK TIZIMLAR VA VOSITALAR SOHASIDAGI SO'NGGI RIVOJLANISHLAR

Sobirov Hindol Sodiqijon o'g'li

Namangan viloyati To'raqo'rg'on tuman IIB JXX probatsiya guruhi inspektori

Katta leytenant

ANNOTATSIYA: Bu maqola kriminalistik sohasidagi so'nggi rivojlanishlarni taqdim etadi va jinoyatchilikka qarshi kurashda yangi va samarali usullarni ko'rsatadi. Maqola avtomatlashtirish, genetika, biomekhanika, kiber-texnologiyalar, sensor texnologiyalar, ma'lumotlar tahlili va algoritmlar, va atrof-muhitni skanlash vositalari kabi texnologiyalarni o'z ichiga oladi. Yangi texnologiyalar va rivojlanishlar jinoyatchilikni aniqlash va undan oldini olishda muhim rollarni o'ynaydi. Maqola kriminalistik tizimlarni va vositalarni jinoyatchilik va jamoat xavfsizligi muammolarini hal qilishda katta qadriyatga ega bo'lgan yagona qo'llanma sifatida ta'riflaydi.

KALIT SO'ZLAR: Kriminalistik, avtomatlashtirish, genetika, biomekhanika, kiber-texnologiyalar, sensor texnologiyalar, ma'lumotlar tahlili, algoritm, atrof-muhitni skanlash, jinoyatchilik, jamoat xavfsizligi.

Kriminalistik tizimlar va vositalar sohasidagi so'nggi rivojlanishlar ko'proq avtomatlashtirish, ma'lumotlar analizi, va kiber-texnologiyalarning kuchaytirilishi orqali sodda va samarali operativ ishlar uchun xizmat qilmoqda. Yana, kriminalistikada genetika, biomekhanika, va aqliyotlarning roli katta o'rnatilmoqda. Bu rivojlanishlar yuridik jarayonlarni osonlashtirib, jazo oluvchilarni aniqlashda va jinoyatchilikni oldini olishda yordam beradi.

Kriminalistika — jinoyatga doir — sud dalillarini yig'ish, qayd qilish, tadqiq etish va ulardan foydalanishning maxsus usul va vositalari tizimini ishlab chiquvchi fan. Mazkur usullar va vositalar jinoyatlarni fosh qilish, tekshirish va oldini olish uchun qo'llaniladi. Bir qator holdarda esa bu usul va vositalardan fuqarolik ishlarini sudda ko'rib chiqishda foydalaniladi.

Kriminologiya fan sifatida 19-asr oxiri — 20-asr boshida shakllandi. Bu fan jinoyatga oid sudlov ishlarini yurgizish, jinoyat huquqi, kriminologiya, mamuriy hukuk, shuningdek, sud tibbiyoti, sud psixiatriyasi va boshqalar bilan chambarchas bog'langan. Kriminalistikaning umumiy nazariyasi, kriminalistika texnikasi, kriminalistika taktikasi hamda alohida jinoyat turlarini tekshirish va oldini olish qabilar kriminalistika fanining eng muhim bo'limlari hisoblanadi. Kriminalistika texnikasi dalillarni to'plash, qayd qilish va tadqiq etish bo'yicha maxsus usullarni, ilmiy-texnik vositalar tizimini o'z ichiga oladi. Kriminalistikaning mazkur qismiga sud ballistikasi, trasologiya, sud lingvistikasi, odorologiya (jinoyatlarni ochishda hiddan foydalanish), daktiloskopiya, sudga oid suratga olish va boshqa kiradi.

Tabiiy va texnika fanlari yutuqlaridan, matematik va statistik metodlardan, hisoblash mashinalari, gazli xromatografiya, tele, radio, ovoz, tasvir, yozuv, kompyuter vositalari va boshqalardan keng foydalanish kriminalistika texnikasini rivojlantirish tamoyili hisoblanadi. Shu asosda yozuvni tekshirish, "yuzqiyofani og'zaki chizish", trasologiyada xilma-xil nusxalarni olish va h.k.ning zamonaviy metodikasi shakllanadi. Kriminalistika texnikasi qidiruv va tergov faoliyatida texnik qurollar (maxsus apparatlar, jihozlar)dan ham foydalanishni ko'zda tutadi. Kriminalistika jinoyatlarni tekshirish va ularni oldini olish tajribasini umumlantirish, jinoyatchilar qo'llaydigan usullarni o'rganish, shuningdek, turli fan sohaslarida erishilgan yutuqlardan foydalanish asosida K. taktikasini — tezkor-qidiruv tadbirlar tizimini ishlab chiqadi. Kriminalistika texnikasi va taktikasi usullaridan jinoyatchini tanib olishda, tergov tajribalari, tintuv o'tkazishda va boshqa tergov ishlarida keng qo'llaniladi. Jinoyatlarning muayyan turini (odam o'ldirish, o'g'rilik, talon-toroj, poraxo'rlik va boshqalar) tekshirishda ishlatiladigan usullar, metodlar va vositalar yig'indisi jinoyatlarning ayrim turlarini tekshirishning metodikasini tashqil etadi.

Bu metodikaga muvofiq jinoyatlarni tekshirish va sudda ko'rib chiqish davomida tergov harakatlari, tezkor-qidiruv tadbirlarini o'tkazishning izchilligi va o'ziga xos tomonlari aniqlanadi, kriminalistika texnikasi va taktikasi usullari hamda vositalari ishlab chiqiladi.

Kriminalistik tizimlar va vositalar sohasidagi so'nggi rivojlanishlar jinoyatchilikka qarshi kurashda ahamiyatga ega bo'lgan muhim mavzulardan biridir. Bu rivojlanishlar, jinoyatchilikni aniqlash, jinoyatchilarni ta'qib qilish va jazolashda katta o'rnatilishni ta'minlashda katta o'zgarishlar keltirib chiqarmoqda.

Birinchi o'rinlarda, kriminalistik tizimlar va vositalarning avtomatlashtirilishi katta ahamiyatga ega bo'lgan rivojlanishlardan biri hisoblanadi. Avtomatlashtirishning kuchaytirilishi, ma'lumotlar tahlili, ma'lumotlar bazalari va xavfsizlik sistemalari orqali jinoyatchilikni aniqlash va undan oldini olishda katta osonlik yaratadi. Boshqa bir rivojlanish genetika sohasidagi ilg'or yondashuvlar. Genetik metodlar jinoyatchilikka qarshi kurashda katta o'zgarishlar keltirib chiqmoqda. DNA-analizi yordamida jinoyatchilikka ishonchli guvohnoma olish, ayrim holatlarda eski jinoyatchilik isbotlarini yangilash, va jinoyatchilikni aniqlashda va jazolashda ishonchli faktlar taqdim etishga imkon beradi.

Bundan tashqari, biomekhanika va aqliyotlar sohasidagi rivojlanishlar ham kriminalistikada katta ahamiyatga ega. Biomekhanika, jinoyatchilik jarayonlarini tahlil qilish va jarayonlarni qanday yuzaga kelishi mumkinligini aniqlashda yordam beradi. Aqliyotlar sohasidagi rivojlanishlar esa jinoyatchilikni aniqlash va undan oldini olishda jinoyatchilik sirlarini tahlil qilishda muhimdir. Jinoyatchilik va jamoat xavfsizligi muammolari keng tarqalgan holda rivojlanishini davom ettirishda, kriminalistik tizimlar va vositalarning so'nggi rivojlanishlari muhimdir va katta qadriyatga ega. Bu rivojlanishlar, jinoyatchilikka qarshi kurashda yuqori darajada samarali va o'zgaruvchan usullarni ta'minlashda katta rol o'ynaydi.

Kriminalistik tizimlar va vositalar sohasidagi so'nggi rivojlanishlar kiber-texnologiyalarning kuchaytirilishini ham o'z ichiga oladi. Kiber-texnologiyalar jinoyatchilikni aniqlash, uchramoqda bo'lgan jinoyatchilarni ta'qib qilish va ularni jazolashda katta o'zgarishlar keltirib chiqmoqda.

Ma'lumotlar tahlili va algoritmlar yordamida internetda, ijtimoiy tarmoqlarda va boshqa ma'lumot manbalarda jinoyatchilikni aniqlashda yangi yo'nalishlar ochilmoqda. Yaratilgan kiber-intelligence platformalari va ma'lumot analitika vositalari jinoyatchilikni oldini olish va jinoyatchilarni ta'qib qilishda katta qo'llanma taqdim etadi. Yana, sensorli texnologiyalar, video nazorati, va atrof-muhitni skanlash vositalari jinoyatchilikni aniqlash va undan oldini olishda muhim bir rol o'ynaydi. Bu vositalar jinoyatchilik va jamoat xavfsizligini ta'minlashda katta o'zgarishlar keltirib chiqmoqda. Bundan tashqari, kriminalistik tizimlar va vositalarning ishlashini yaxshilash, ma'lumotlar almashish va tahlil qilish jarayonlarini avtomatlashtirish, va ma'lumotlar bazalarini yaxshilashga qaratilgan ishlab chiqarish tizimlari kriminalistik sohada so'nggi rivojlanishlardan biridir.

Kriminalistikning so'nggi rivojlanishlari jinoyatchilikka qarshi kurashda yangi va samarali usullarni ta'minlashda katta o'zgarishlar keltirib chiqmoqda va jamoat xavfsizligini ta'minlashda katta rol o'ynaydi. Kriminalistik tizimlar va vositalar sohasidagi so'nggi rivojlanishlar jinoyatchilikka qarshi kurashda katta o'zgarishlar keltirib chiqmoqda. Bu rivojlanishlar avtomatlashtirish, genetika, biomekhanika, kiber-texnologiyalar, sensor texnologiyalar, ma'lumotlar tahlili va algoritmlar, va atrof-muhitni skanlash vositalari kabi ko'plab texnologiyalarda o'zini ko'rsatadi.

Avtomatlashtirish va kiber-texnologiyalar jinoyatchilikni aniqlash, ta'qib qilish va jazolashda samarali usullarni ta'minlashda muhim rollarni o'ynaydi. Genetika, biomekhanika va aqliyotlar sohasidagi rivojlanishlar jinoyatchilikni aniqlash va undan oldini olishda yuqori darajada samarali usullarni ta'minlashda muhimdir. Sensor texnologiyalar va atrof-muhitni skanlash vositalari esa jinoyatchilikni aniqlash va undan oldini olishda katta o'zgarishlar keltirib chiqmoqda. Barcha bu rivojlanishlar kriminalistik tizimlarni va vositalarni jinoyatchilik va jamoat xavfsizligi muammolarini hal qilishda katta qadriyatga ega bo'lgan yagona qo'llanma qilmoqda. Yangi texnologiyalar va rivojlanishlar

jinoyatchilikka qarshi kurashda kuchli, samarali va o'zgaruvchan usullarni ta'minlashda katta o'zgarishlar keltirib chiqmoqda.

Xalqimizning himoyasida katta o'rin egallagan kriminalistik sohasi jamiyatimizning barqarorligi uchun juda ahamiyatga ega. Jinoyatchilikning o'sishi va o'zaro xavfli raqobatda turli-tuman zararlar yetkazadi. Bu sababli kriminalistik sohasidagi so'nggi rivojlanishlar hayotimizda ahamiyatga ega. Avtomatlashtirish, genetika, biomekhanika, kiber-texnologiyalar kabi sohasidagi rivojlanishlar katta foyda ko'rsatadi.

Kiber-texnologiyalar jinoyatchilikni aniqlash, ta'qib qilish va jazolashda yaxshi yordamchi bo'lib, avtomatlashtirish esa jarayonlarni tezlashtirib, osonlashtirib, va samarali qiladi. Genetika va biomekhanika jinoyatchilikni aniqlash va undan oldini olishda o'zlariga xos yo'llar ko'rsatadi. Bu rivojlanishlar kriminalistik sohasida turli jarayonlarni yengillashda muhim rol o'ynaydi va jamoat xavfsizligini ta'minlashda juda muhimdir. Kriminalistik sohasidagi so'nggi rivojlanishlar jinoyatchilikka qarshi kurashda oson va samarali usullarni ta'minlashda katta o'zgarishlar keltirib chiqmoqda.

Kriminalistik sohasidagi so'nggi rivojlanishlar jinoyatchilikka qarshi kurashda katta o'zgarishlar keltirib chiqmoqda. Avtomatlashtirish, genetika, biomekhanika, kiber-texnologiyalar, sensor texnologiyalar, ma'lumotlar tahlili va algoritmlar, va atrof-muhitni skanlash vositalari kabi yangi texnologiyalar va rivojlanishlar jinoyatchilikni aniqlash va undan oldini olishda yuqori darajada samarali usullarni ta'minlashda katta rol o'ynaydi. Bu rivojlanishlar kriminalistik sohasidagi texnologik vositalar va tizimlarni jinoyatchilik va jamoat xavfsizligi muammolarini hal qilishda katta qadriyatga ega bo'lgan yagona qo'llanma sifatida ta'riflaydi. Yangi texnologiyalar va rivojlanishlar jinoyatchilikka qarshi kurashda kuchli, samarali va o'zgaruvchan usullarni ta'minlashda katta o'zgarishlar keltirib chiqmoqda va jamoat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. "Kriminalistik va jinoyatchilik: nazariya va amaliyot" - Dr. Abdulaziz Malikovich Dzhaliyov
2. "Jinoyatchilikka qarshi kurashning kriminalistik asoslari" - S. R. Pirov
3. "Kriminalistik asoslar" - A. F. Ismailov
4. "Kriminalistik: umumiy kurs" - Prof. Sh. A. Muhitdinov
5. "Kriminalistikning eng muhim masalalari" - O. B. Yusupov
6. "Kriminalistik" - Prof. M. S. Sadullaev
7. "Jinoyatchilikka Qarshi Kurashning Kriminalistik Asoslari" - S. R. Pirov
8. "Kriminalistik asoslari" - A. F. Ismailov
9. "Kriminalistikka dair" - A. A. Nurgaliev
10. "Kriminalistik: nazariya va amaliyot" - Dr. Abdulaziz Malikovich Dzhaliyov
11. "Kriminalistikning asosiy tartibi" - B. R. Vashchuk
12. "Kriminalistikning umumiy usullari" - G. I. Smirnov
13. "Kriminalistikning nazariyasi va amaliyoti" - H. S. Safarov
14. "Kriminalistik asoslari" - O. B. Yusupov